

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa majandus- ja rahaliidu väljakujundamise uus visioon“**(omaalgatuslik arvamus)**

(2019/C 353/06)

Raportöör: **Judith VORBACH**

Täiskogu otsus	24.1.2019
Õiguslik alus	kodukorra artikli 32 lõige 2 omaalgatuslik arvamus
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühitekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.7.2019
Vastuvõtmine täiskogus	17.7.2019
Täiskogu istungjärk nr	545
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	159/2/9

Preambul

Kõnealune arvamus on osa komitee paketest, mis koosneb kahest paralleelselt koostamisel olevast arvamusest: „Vastupidavam ja jätkusuutlikum Euroopa majandus“ ja „Euroopa majandus- ja rahaliidu väljakujundamise uus visioon“. See pakett on mõeldud otsese panusena 2019. aastal ametisse astuva Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni uue koosseisu majanduspoliitika tegevuskavasse. Me vajame selgelt uut Euroopa majandusstrateegiat: vaja on positiivset narratiivi ELi majanduse tulevaseks arenguks laiemas maailmas, mis aitaks suurendada ELi vastupanuvõimet majanduslikele šokkidele ning suurendaks selle majandusmudeli majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamaalast jätkusuutlikkust, andes sellega kõigile eurooplastele tagasi eneseeuse, stabiilsuse ja ühise heaolu. Tuginedes viimastel aastatel tehtud edusammudele, võib see strateegia panna aluse majanduslikule, eelarvelisele, finantsalasele, sotsiaalsele ja poliitilisele integratsioonile, mis on vajalik Euroopa majandus- ja rahaliidu eesmärkide saavutamiseks.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldas arvamuse majandus- ja rahaliidu väljakujundamise kohta juba ka 2014. aastal. Nimetatud arvamuses jaotati see rahandus- ja finantssambaks, majandussambaks, sotsiaalsambaks ja poliitiliseks sambaks. Iga sambakohta kohta koostati ka täiendavad arvamused. Käesolevas arvamuses säilitatakse nelja samba struktuur, et anda ülevaade majandus- ja rahaliidu edusammudest ja puudustest ning esitada lõpuks soovitude loetelu uuele komisjonile ja Euroopa Parlamendile tugeva, kaasava ja vastupidava rahaliidu loomiseks. Kokkuvõttes kutsub komitee Euroopa Liidu institutsioone ja riikide valitsusi üles astuma majandus- ja rahaliidu reformi raames oluliselt sihiteadlikumaid samme, et saavutada paremini integreeritud, demokraatlikum ja sotsiaalselt arenenum liit.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Kuigi majandus- ja rahaliidu väljakujundamise teel on juba tehtud olulisi edusamme, vajavad kõik selle neli tugisammast veel märkimisväärsed täiendusi. Seejuures tuleb pöörata suurt tähelepanu tasakaalule, sest ühe või mitme samba hooletussejätmine võib kaasa tuua ohtliku tasakaalustamatuse. Samuti tuleb alati silmas pidada kliimamuutuste põhjustatud probleeme. Sammaste vahel on ka vastasmõju. Näiteks aitab majandussamba sotsiaalne ülesehitamine tugevdada ka sotsiaalset sammast ja vastupidi. Mõned konkreetset meetmed võib liigitada mitme samba alla.

1.2. Kuigi majandus- ja rahaliidu väljakujundamine on pakiline küsimus, takistavad edasisi edusamme liikmesriikide vahel poliitilise suuna üle käivad vaidlused. Majanduse süngeid konjunktuurseid väljavaateid täiendavad geopoliitiline ebakindlus ja kavandatud Brexit. Suuri probleeme põhjustavad ka erinevused liikmesriikide vahel, sisetulekute ja vara ebavõrdne jaotus, kliimakriis ning ennustatavad demograafilised arengud.

1.3. Vastupidavus kriisidele on majandus- ja rahaliidu väljakujundamise vajalik, kuid mitte piisav tingimus. Selleks on vaja ka positiivset visiooni, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 3. Praeguses situatsioonis soovib komitee järgmisi prioriteete: jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv, ebavõrdsuse vähendamine, ülespoole suunatud lähenemine, tootlikkuse kasvu ja konkurentsivõime tagamine kooskõlas strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkidega, soodne ettevõtlus- ja investeerimiskeskond, kvaliteetsed töökohad ja piisav töötasu, võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, riigi rahanduse stabiilsus ja jätkusuutlikkus, stabiilne finantssektor ning 2030. aasta kestliku arengu ja kliimamuutusi käsitleva Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamine.

1.4. Komitee üksikasjalikud soovitused majandus- ja rahaliidu sammaste kohta on järgmised:

1.4.1. stabiilne rahandus- ja finantssammas kui üldise majandusarengu alus

- Euroopa Keskpank: selle stabiliseeriva rolli tugevdamine ja sõltumatuse säilitamine;
- jõulised meetmed pangandus- ja kapitaliturgude liidu väljakujundamiseks järgmiste prioriteetide kohaselt: stabiliseerimine usalduse loomiseks, tõhus reguleerimine, riskide jagamise ja riskide vähendamise tasakaalustamine, et vältida riigi rahanduse uut koorumust kriisi korral, reguleerimise sotsiaalsete tagajärgede arvestamine, kliimaeesmärkide kaasamine ja tarbijakaitse;
- pangandusliit: ühtse kriisilahendusmehhanismi kindlustamine ja Euroopa hoiuste tagamise skeemi rakendamine, arutelu jätkamine struktuurireformi ja varipanganduse üle;
- kapitaliturgude liit: prioriteetide seadmine, iseäranis järelevalve parandamine, ELi reitinguagentuuri loomine, turvaline vara (Safe Asset), ühtlustamismeetmed maksejõuetust käsitlevate eeskirjade valdkonnas;
- euro rahvusvahelise rolli tugevdamine stabiilse, majanduslikult tugeva ja sotsiaalselt tasakaalustatud majandus- ja rahaliidu alusel;

1.4.2. tugev majandussammas kui heaolu ja sotsiaalse progressi alus

- majandussamba tugevdamine riikidevahelise tasakaalustamise ning majanduskasvu, tootlikkuse ja konkurentsivõime edendamiseks;
- pakkumise ja nõudluse osas võetavate meetmete tasakaal, mis praegu tähendab nõudlusepoole edendamist sotsiaalnäitajate tulemustabeli ulatuslikuma kasutamise kaudu Euroopa poolaasta raames, tariifisüsteemide ja sotsiaalpartnerite autonoomia tugevdamine, Euroopa Tööjõuameti kiire rakendamine ja investeerimise kuldreegli rakendamine viisidel, mis ei ohusta keskpikka finants- ja eelarvestabiilsust;
- euroala fiskaalvõimekuse loomine, mida rahastatakse ühisest võlainstrumendist ja väljamaksete sidumine majandusliku ja sotsiaalse struktuuri tugevdamisega. Siin esitatud ettepanekuid tuleb pidada kõigest esimesteks sammudeks;
- ebaausa maksukonkurentsi piiramise ning maksudest kõrvalehoidumise ja maksustamise vältimise takistamise meetmed;

1.4.3. sotsiaalsamba kui sotsiaalse ja ühiskondliku edu aluse rakendamine

- sotsiaalsed miinimumnõuded liikmesriikides, mis tagavad kõrge kaitsetaseme;
- püüded saavutada õiglane tasakaal usaldusväärse majandusliku aluse ja tugeva sotsiaalse mõõtmega vahel;
- ELi rahandusministri ametikoha üle peetava arutelu laiendamise samaväärse ametikoha loomiseks ELi sotsiaal- ja tööküsimuste käsitlemiseks;

1.4.4. poliitiline sammas kui demokraatia, solidaarsuse ja ühtsuse alus

- Euroopa Parlamendi, sotsiaalpartnerite ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide ulatuslikum kaasamine peamiste sotsiaal- ja majanduspoliitiliste otsuste langetamisse;

- solidaarne ja kooskõlastatud tegevus kui heaolu ja rahu alus ELis ning ELi poliitilise ja majandusliku tähtsuse alus ülemaailmses kontekstis;
- seni euroalasse mittekuuluvate ELi riikide kiire ühinemine sellega.

2. Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine – saavutused, probleemid ja eesmärgid

2.1. Majandus- ja rahaliidu väljakujundamise teel on juba tehtud olulisi edusamme, nii et praegu on sellel olemas märkimisväärne ühine õigustik. 2015. aastal esitati viie juhi aruandes kaugeleulatuvad plaanid majandus- ja rahaliidu süvendamiseks. 2019. aastal väljendas komisjon oma seisukohta dokumendis „Deepening Europe’s Economic Monetary Union: Taking stock four years after the Five Presidents’ Report“, (1) milles ta teeb kokkuvõtte senistest edusammudest ja nõuab liikmesriikidel täiendavaid meetmeid. Komitee toetab seda nõudmist. Nii finants- kui ka majandussamba, aga ka sotsiaal- ja demokraatliku samba vallas on vaja veel palju ära teha. Komitee juhib iseäranis tähelepanu vajadusele saavutada tasakaal kõigi valdkondade vahel, mis on omavahel ka mitmel viisil seotud.

2.2. Kuigi euro säilitamine on kõigi liikmesriikide ühine huvi, takistavad majandus- ja rahaliidu edasisist süvendamist riikide vahel poliitilise suuna üle käivad vaidlused. See väljendub konfliktis, mille ühel pool on riskide jagamine, mis hõlmab piiriüleseid tehinguid või ühist vastutust. Teisel pool on riskide vähendamise lähenemisviis, mille puhul on kohanemissurve riiklikul vastutusel ja majanduslik vastupanuvõime tuleb saavutada struktuurilise ümberkujundamise kaudu. Sellele lahknevusele keskendumisest siiski ei piisa, sest erinevad ka parteipoliitilised ja kodanikuühiskonna vaatenurgad. Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine eeldab siiski erinevate huvide ja seisukohtade ülest arusaama sellest, et solidaarsus ja kompromissivalmidus on hädavajalik alus Euroopa ühisele heale tulevikule.

2.3. Praegused majanduslikud raamtingimused kujutavad endast väljakutset. Pärast pikka kriisiperioodi hoogustus majandus- ja rahaliidu majandustegevus taas alates 2014. aastast, aeglustus aga siiski uuesti 2018. aasta teisel poolel. Seda tingisid mitmed tegurid, nagu kaubanduse ja majandusarengu üleilmne aeglustumine, lahendamata kaubanduskonfliktid ja ka sisemise ebakindluse tegurid, nagu kavandatud Brexit. Euroalal oli majandusdünaamika aeglustumine välisnõudlusest sõltumise ning riigi- ja sektoripõhiste tegurite tõttu veelgi ulatuslikum. Tagasihoidlik majandusareng ELis arvatavasti jätkub (?). Tuleviku väljakutsete hulka kuuluvad kliimakriis, tehnoloogilised muutused, proteksionism, küberrünnakud ning digitaalne ja krüptoraha. Euroopa strateegia ja poliitilise analüüsi süsteemi hiljutises aruandes jõutakse järeldusele, et ülemaailmne temperatuuri tõus, millega kaasneb muu hulgas märkimisväärne tootlikkuse langus, on praegu kõige pakilisem poliitiline probleem, millel on märkimisväärne majanduslik ja rahaline mõju (?).

2.4. Ehkki EL tervikuna on tänu võrdlemisi suurele sisemajanduse koguproduktile (nii üldsummas kui ka elaniku kohta) ning tööhõive määra suurenemine viimastel aastatel ülemaailmses võrdluses suhteliselt jõukas, mõjub sotsiaalne ebavõrdsus piirkondade ja liikmesriikide vahel ning ühiskonnas ühtekuuluvusele endiselt koormavalt (?). 22 % ELi kodanikest elab vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus. Mitmes Lõuna-Euroopa riigis on keskmine reaalpalk 2019. aastal madalam kui see oli 2009. aastal, mis suurendab veelgi sotsiaal-majandusliku heaolu tasemete reaalselt erinevust (?). Paljudes kohtades valitseb endiselt ka märkimisväärne sooline palgalõhe ning suur osa tööealisest elanikkonnast kannatab palgavaesuse või töötuse all. Kodumajapidamiste isiklikuks tarbeks kasutatava netovara jaotuse osas järeldeb Euroopa Keskpank, et euroalal valitseb suur tasakaalustamatus. Nii kuulub 51,2 % netovarast kõige rikkamale 10 %-le elanikkonnast (?). See loob ohtlikult soodsa pinnase sotsiaalsetele pingetele ja vaenu õhutavatele jõududele.

2.5. Suurem vastupanuvõime kriisidele on vajalik, kuid sellest ei piisa. Majandus- ja rahaliidu lõpuleviimine eeldab positiivset visiooni, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 3. Muu hulgas räägitakse selles artiklis konkurentsivõimelise sotsiaalse turumajanduse edendamisest, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, ning keskkonnakaitses. Praeguses olukorras soovib komitee seada järgmised eesmärgid: jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv, sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse vähendamine, ülespoole sunnatud lähenemine, tootlikkuse kasvu ja konkurentsivõime tagamine kooskõlas strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkidega, mis hõlmavad ka SKPd täiendavaid eesmärgi, (?) soodne ettevõtlus- ja investeerimiskeskond, kvaliteetsed töökohad ja piisav töötasu, võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, riigi rahanduse stabiilsus ja jätkusuutlikkus, stabiilne finantssektor ning 2030. aasta kestliku arengu ja kliimamuutusi käsitleva Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamine. Komitee viitab ka omaalgatuslikule arvamusele „Vastupidavam ja jätkusuutlikum Euroopa majandus“.

(1) https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_en

(2) https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_en

(3) ESPAS „Global Trends to 2030, Challenges and Choices for Europe“ (Ülemaailmsed arengusuunad 2030, Euroopa probleemid ja valikud), aprill 2019, <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/node/1362>

(4) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_et.pdf

(5) ETUC „Benchmarking Working Europe 2019“ (Euroopa tööealise elanikkonna võrdlusuuring 2019).

(6) Euroopa Keskpank „The Household Finance and Consumption Survey: results from the Second wave“ (Leibkonna eelarve ja tarbimise uuring: teise laine tulemused), nr 18 / detsember 2016.

(7) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 177, 18.5.2016, lk 35.

3. Rahandus- ja finantssamm – majandusarengu alus

3.1. Komitee rõhutab Euroopa Keskpanga stabiliseeriva rolli tähtsust kriisilukorras. Nii rahustas turge juba ainuüksi keskpanga presidendi teadaanne, et vajaduse korral ostetakse valitsuse võlakirju (rahapoliitiliste otsetehingute programm). Inflatsioonieesmärgi saavutamiseks 2015. aastast sisse viidud kvantitatiivse lõdvendamise programm tõi kaasa intressimäärade edasise langemise, mis lihtsustas juurdepääsu likviidsetele vahenditele. Asjaolu, et pangad hoiustavad praegu rahalisi vahendeid Euroopa Keskpangas, isegi kui sellega kaasnevad negatiivsed intressimäärad, osutab vajadusele süvendada majandus- ja rahaliidu majandussammast. Lisaks soovib komitee kinnistada Euroopa Keskpanga kui viimase instantsi laenuandja rolli. Euroopa Keskpanga sõltumatus tuleb säilitada.

3.2. Euroopa Keskpanga uuringu⁽⁸⁾ kohaselt täidab majandus- ja rahaliidu finantssektor oma finantseerimisfunktsiooni väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) jaoks rahuldavalt. Praegu nimetavad väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad peamise probleemina kvalifitseeritud töötajate ja kogenud juhtide kättesaadavust, samuti raskusi klientide leidmisel, samas kui rahastamisele juurdepääsu puudumist peetakse väikeseks probleemiks. See puudutab rohkem mõningate riikide ettevõtjaid, kuid ka seal on näha pinget vähenemist. Uuringus käsitletakse valimit, mis koosneb 11020 euroala ettevõtjast, millest 91 %-l on vähem kui 250 töötajat. Komitee rõhutab stabiilse rahastamisbaasi tähtsust ka suurettevõtjate jaoks.

3.3. Komitee kutsub ELi institutsioone tungivalt üles püüdlema järjekindlalt pangandus- ja kapitaliturgude liidu väljakujundamise poole ning panema sellega aluse finantskriisi täielikule ületamisele ning sellise vastupidava majandus- ja rahaliidu loomisele, kus usaldus on täielikult taastatud. Oluline on leida tasakaal riskijagamise ja riskide vähendamise vahel, et muuta kriisi korral mõju riigi rahandusele võimalikult väikeseks, olgu riigi või ühenduse tasandil. Finantsstabiilsuse reguleerimisel peab tõhusus olema tähtsam kui keerukus. Arvesse tuleb võtta ka reguleerimise sotsiaalseid tagajärgi ning ka tarbijakaitse peab olema olulisel kohal.

3.3.1. Pangalaenu kaudu rahastamise osakaal võrreldes omakapitali kaudu rahastamisega on ELis oluliselt suurem kui USAs. Komitee pooldab rahastamisallikate mitmekesistamist ja seega suuremat riskijagamist, mis tähendab omakapitali kaudu rahastamise ulatuslikumat kasutamist ELis.

3.4. Komitee võtab teadmiseks pangandusliidu edusammud ning tõstab esile komisjoni positiivset rolli. Hoolimata erinevatest teadetest ei ole liikmesriigid siiani jõudnud ühisele otsusele Euroopa stabiilsusmehhanismi kasutamises ühtse kriisilahenduskorra kaitsemeetmena. Liikmesriigid on korduvalt lükanud tagasi ka edasised meetmed pakiliselt vajaliku Euroopa hoiuste tagamise skeemi rakendamise suunas.

3.4.1. Komitee peab Euroopa hoiuste tagamise skeemi konkreetset ajakava hilinenuks⁽⁹⁾. Seoses Euroopa stabiilsusmehhanismi kasutamisega ühtse kriisilahenduskorra kaitsemeetmena soovib komitee ühtlasi tugevdada ühtset kriisilahenduskorda, vähendada viivislaenu osakaalu sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil ning kehtestada omavahendite ja kõlblike kohustuste ranged miinimumnõuded⁽¹⁰⁾. Lisaks tuleb pangandusliidu raames süstemaatiliselt jätkata rahapesuvastaste meetmetega⁽¹¹⁾. Arutelu panganduse struktuurireformi üle tuleks jätkata eesmärgiga vähendada riske vastuvõetava tasemeni. Komitee toetab ka suurema tähelepanu pööramist varipanganduse reguleerimise vajadusele.

3.4.2. Komitee kordab oma varasemat nõudmist, et pangandusliidu sammaste täiustamine ja tugevdamine peaks käima käsikäes kestliku arengu ja kliimamuutusi käsitleva Pariisi kokkuleppe eesmärkide täitmisega. Mis puudutab kapitalinõudeid, siis tuleks toetada keskkonnahoidlike investeeringute ja erinevate, mittekeerukate, kaasavate pikaajaliste laenu sooduskohetlemist, eriti kui need on seotud energiatõhususe, taastuvenergia ja muu sarnasega.

3.5. Kapitaliturgude liidu väljakujundamine aitab leevendada šokke ja edendada ettevõtjate investeringuid, suurendades sel viisil nende konkurentsivõimet⁽¹²⁾. Erinevalt pangandusliidust, mis põhineb täpselt määratletud sammastel, hõlmab kapitaliturgude liit märkimisväärset hulka erinevaid algatusi, nagu finantsinstrumentide turgude direktiiv, makseteenuste direktiiv või üleeuroopaline personaalne pensionitoode. Lõplikku üldhinnangut on raske anda, kuid Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib järgmisi põhimõtteid: esiteks on vaja keskenduda peamistele projektidele. Esmatähtsaks tuleks pidada järelevalve parandamist. Samuti peaks komisjon taas algatama arutelu ELi reitinguagentuuri loomise üle. Turvalise vara kohta ootab komitee huviga komisjoni ettepanekut. Teiseks tuleks töötada maksejõuetust käsitlevate eeskirjade ja äriühingute maksustamise ühtlustamise suunas. Sellega seoses tervitab komitee samme äriühingu tulumaksu ühtse maksubaasi suunas. Seejuures tuleb edendada ka vastavaid meetmeid ebaausa maksukonkurentsi vastu võitlemiseks.

⁽⁸⁾ Euroopa Keskpank „Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area“ (Ülevaade euroala ettevõtjate juurdepääsustrahastamisele), aprill–september 2018, november 2018

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 237, 6.7.2018, lk 46.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Stabiilsusmehhanismi reformi tingimused, 4.12.2018.

⁽¹¹⁾ Euroühma aruanne juhtidele majandus- ja rahaliidu süvendamise kohta, 4.12.2018.

⁽¹²⁾ Kapitaliturgude liit „EC contribution to the European Council“ (Euroopa Komisjoni panus Euroopa Ülemkogule. Kapitaliturgude liit) (21.–22. märts 2019).

3.6. Komitee peab kiiduväärseks euro rahvusvahelise rolli tugevdamise algatust, mis on hetkel USA dollari järel tähtsusetult teine valuuta. Selleks soovib Euroopa Komisjon kujundada lõplikult välja majandus- ja rahaliidu ning pangandus- ja kapitaliturgude liidu, samuti viia ellu täiendavaid algatusi finantssektoris ning suurendada euro kasutamist energia-, tooraine- ja transpordisektoris, ning leiab, et EL peab strateegilistes ja majandusküsimustes rääkima ühel häälel. Komitee ei pea neid meetmeid siiski piisavalt kaugeleulatuvaks. Sotsiaalne ühtekuuluvus, ülespoole suunatud majanduslik lähenemine ning konkurentsivõime tugevdamine ja innovatsiooni edendamine on samuti kiire arengu ja seega ka euro tugevama rahvusvahelise rolli hädavajalikud alused. Komitee viitab oma arvamusele „Euro rahvusvahelise rolli tugevdamine“.

4. Majandussammas – heaolu ja sotsiaalse arengu alus

4.1. Euroopa Keskpannga rahapoliitika toimib võrdselt kõigi euroala riikide jaoks, samas kui ajal, millal väliskaubanduse tasakaalustamatus võib kinnistuda, on riigid majandustsükli erinevates etappides ja šokkidele ebavõrdselt vastupidavad. Samal ajal ei ole euroala riikide käsutuses riikide raha- ja vahetuskursipoliitika vahendeid. Seepärast on vaja laiendada majanduslikku sammast, et edendada investeringuid jätkusuutlikku majanduskasvu, tarbijanõudlust ning tootlikkust ja konkurentsivõimet. Selleks on vaja tasakaalu pakkumise ja nõudluse poole meetmete vahel. Komisjon ootab 2019. aastaks ja pärast seda eratarbimisest ja investeringutest tulenevat positiivset mõju majanduskasvule⁽¹³⁾. Komitee soovib seda hoogu veelgi tugevdada.

4.2. Makromajanduslikus ühtlustamises täidab olulist rolli Euroopa poolaasta. Komitee tunneb heameelt komisjoni kavatsuse üle võtta suuremal määral arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sambas ette nähtud sotsiaalnäitajate tulemustabelit. Sotsiaalkindlustus suurendab usaldust rahaliselt turvalise tuleviku vastu ja avaldab positiivset mõju kogunõudlusele. Komitee soovib kasutada Euroopa poolaastat ka ettepanekutes selliste täiendavate vastupidavuskriteeriumide kasutamiseks, mis on suunatud sotsiaalse ebavõrdsuse kaotamiseks ja kliimamuutuste vastu võitlemiseks.

4.3. Piisav ostujõud põhineb hästi tasustatud töökohtadel. Teisest küljest takistab seda tõsiasi, et reaalpalgad kasvavad keskmiselt aeglasemalt kui tootlikkus⁽¹⁴⁾. Seepärast soovib komitee tugevdada tariifisüsteeme ja sotsiaalpartnerite autonoomiat. Ausa konkurentsi tagamiseks tuleb kehtivaid miinimumnõudeid kohaldada kõigile töötajatele. Lisaks tuleks uurida ELi tasemel kättesaadavate vahendite ja raamistiku määratlemise võimalusi liikmesriikide toetamiseks ja juhendamiseks nende püüdlustes arendada miinimumsissetulekusüsteeme. Kavandatud Euroopa Tööjõuameti kiire töölerakendamine on oluline samm ebaausa konkurentsi vastu võitlemisel.

4.4. Investeerimine sotsiaaleluruumidesse, haridusse, teadustegevusse, digiteerimisse, kliimameetmetesse, säästvasse liikuvusse ja taastuvenergiasse ei ole mitte ainult majanduslik stiimul ja oluline konjunktuuripoliitika vahend, vaid tagab ka tulevase heaolu ja konkurentsivõime jaoks vajaliku tootmisvõimsuse⁽¹⁵⁾. Ehkki Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond (EFIS) kujutab endast sammu õiges suunas, on jätkuvalt vaja veel palju ära teha. Näiteks on avaliku sektori investeeringute netosumma protsendina SKPst euroalal nullilähedane. Oluline samm on fiskaalpoliitilise juhtimise parandamine.

4.5. Selleks leidub võimalusi esmaseid õigusakte muutmata. Nimelt tuuakse Euroopa Liidu toimimise lepingus ELi majanduspoliitika peamise eesmärgina välja hinnastabiilsus. See eesmärk tuleb siiski saavutada tasakaalustatud majanduskasvu ja konkurentsivõimelise sotsiaalse turumajanduse alusel, mille eesmärk on täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti keskkonnakaitse kõrge tase ja keskkonna kvaliteedi parandamine. Selliselt väljendatud majanduspoliitiline lähenemisviis võimaldab kaaluda nii pakkumise kui ka nõudlusega seotud komponente, nii et stabiilsuspakt on ka kasvupakt. Selleks aga, et kindlustada liikmesriikide vahel nn vastutusest vabastamise klausel, on raamistikku eelarvepakti ning esimese ja teise majanduse juhtimise paketi taaskord rangemaks muudetud. Sellele tuginedes soovib komitee rakendada riiklike investeeringute kuldreeglit viisidel, mis ei ohusta keskpikka finants- ja eelarvestabiilsust⁽¹⁶⁾. See aitaks tagada tulevikku suunatud avaliku sektori investeeringute säilitamise vajalikul tasemel kooskõlas puudu jäägieeskirjadega.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_en

⁽¹⁴⁾ Euroopa Komisjon, iga-aastane majanduskasvu analüüs 2019.

⁽¹⁵⁾ IMF direct, 2014; OECD Economic Outlook, juuni 2016.

⁽¹⁶⁾ Truger, Achim (2018): Fiskalpolitik in der EWU. Reform des Stabilitäts- und Wachstumspakts nicht vergessen! [Fiscal Policy in the EMU. Don't forget reform of the Stability and Growth Pact!] WISO direkt, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

4.6. Majandus- ja rahaliidu väljakujundamiseks on vaja ühist euroala fiskaalvõimekust. Komitee pooldab ELi ühist euroala eelarvet, mida on võimalik rahastada ühisest võlainstrumentidist. Lisaks tuleks uuesti üles võtta arutelu selle üle, kas nimetada ametisse ELi rahandus- ja majandusminister, ⁽¹⁷⁾ kes peaks vastutama ka Euroopa Parlamendi ees. Komitee rõhutab, et väljamaksed peavad olema seotud majandusliku ja sotsiaalse struktuuri tugevdamisega. Vaja on mõiste „struktuurireformid“ määratlust selles kontekstis. Mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 ⁽¹⁸⁾ raames võetavate meetmete puhul tuleb selgitada seost struktuurifondide ja investeerimisfondidega.

4.6.1. Komisjon teeb mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 raames ettepaneku Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendi kohta, mida rakendatakse riigipõhiste šokkide korral. 30 miljardi euro suurune kavandatud eelarve ei ole aga stabiliseeriva mõju saavutamiseks kaugeltki piisav. Lisaks peab komitee kahetsusväärseks, et 2018. aasta detsembris toimunud euroala tippkohtumisel ei käsitletud stabiliseerimiskomponenti sellises vormis. Seevastu teatati, et lepitakse kokku lähenemise ja konkurentsivõime jaoks mõeldud eelarvevahendi tunnustes ⁽¹⁹⁾. Komisjon tegi sellekohase üleskutse enne euroala tippkohtumist 2019. aasta juunis ja rõhutas oma valmisolekut esitada uus õigusakti ettepanek ⁽²⁰⁾. Komitee peab seda võimalikuks sisenemiseks Euroopa eelarvesse ja kontrollib selle kavandatud instrumendi majanduslikku ja sotsiaalset mõju.

4.6.2. Majandus- ja rahaliidu fiskaalvõimekuse teise vormina on viitena kasutatud töötus(edasi)kindlustust, mille rahastamine võib olla alaliselt tagatud veel määratletavate kriteeriumide alusel. Majandusliku šoki korral oleks sellega võimalik leevendada kriisi negatiivset mõju. Lisaks on vaja tugevdada riiklikke automaatseid stabilisaatoreid, näiteks riiklikke töötuskindlustussüsteeme. Komitee on seisukohal, et riikliku töötuskindlustuse jaoks piisavate põhimõtete loomise ideed tuleb jätkata. See võiks kaasa tuua elamis- ja töötingimuste reaalse paranemise ning tugevdaks ka riiklikke automaatseid stabilisaatoreid.

4.6.3. Kavas on muuta ka Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingut ja komisjon on kutsunud riigipäid ja valitsusjuhte üles seda tegema. Lisaks ühtse kriisilahendusfondi ühisele kaitsemeetmele tuleks selle käigus teha kohandusi ka ennetava finantsabi valdkonnas ning tagada asjakohane tingimuslikkus. Samuti nähakse ette Euroopa stabiilsusmehhanismi ja komisjoni koostöö uus kord ⁽²¹⁾. Komitee hoiatab ennetava finantsabi rangemate eeltingimuste eest, mis kahjustaks antud vahendi stabiliseerivat iseloomu.

4.7. Samuti ei tohi majandus- ja rahaliidu väljakujundamisel varju jätta maksupoliitikat. Kogu ELis võib saamata maksudest tulenev kahju olla 825 miljardit eurot aastas ⁽²²⁾. Näiteks maksubaasi kahanemine ja kasumi ümberpaigutamine ELis hargmaiste ettevõtjate poolt on hinnanguliselt 50–70 miljardit eurot ehk 0,3 % ELi SKPst enne ühtsete maksustamise vältimise vastaste meetmete jõustumist ⁽²³⁾. Maksudest kõrvalehoidumine on siiski endiselt oluline probleem, millega tuleb tegeleda. Samal ajal on Euroopa tööjõu maksukoormus ja sotsiaalkindlustusmaksed maailmas kõige suuremad. Agressiivse maksuplaneerimise ja maksudest kõrvalehoidmise vastu võitlemisega ja sellise erikorra kaotamisega valitsuste ja maksuametite poolt, ⁽²⁴⁾ mida võiks pidada maksuparadiisiks, saaks vältida maksukahju ja luua laiemat alust avaliku sektori investeeringuteks sotsiaalse taristu arendamiseks ja kliimamuutuste leevendamiseks, samuti reaalmajanduse ja finantssektori jätkusuutlikuks stabiliseerimiseks.

4.7.1. Komitee viitab suure huviga komisjoni teatisele, milles käsitletakse Euroopa Liidu lepingu artikli 48 lõikes 7 sätestatud sillaklaudit kohaldamist muu hulgas ka maksupoliitikas. See võimaldaks viia läbi reformi kvalifitseeritud hääleteenamusega otsustamisele üleminekuks. Lisaks tuleb järjepidevalt edendada algatusi maksupettuste vastu võitlemiseks ja ebaausa konkurentsi vähendamiseks äriühingu tulumaksu valdkonnas. Komitee viitab siin oma arvamusele teemal „Ühtse turu ohud ja takistused“ ⁽²⁵⁾. Komitee peab kiiduväärseks ettepanekut, et mitmeaastase finantsraamistiku raames tuleks teatavad maksud suunata otse ELi eelarvesse, et suurendada omavahendeid.

5. Sotsiaalsammas – sotsiaalse ja ühiskondliku edu alus

5.1. Rahandus-, finants- ja majanduspoliitika samba jätkusuutlik ülesehitus tugevdab ka majandus- ja rahaliidu sotsiaalset alust. Eelmistes punktides käsitleti ka sotsiaalse samba tugevdamise mitut elementi. Näiteks sotsiaalnäitajate tulemustabeli integreerimine Euroopa poolaastasse tähendaks, et selliseid kriteeriume nagu miinimumsissetuleku või -palga ülespoole lähenemine ja (noorte) tööpuuduse vähendamine tuleb tlevikus tugevdada.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 823 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2018) 321 final.

⁽¹⁹⁾ Euroala tippkohtumise avaldus, 14. detsember 2018.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_en

⁽²¹⁾ Euroopa Stabiilsusmehhanismi reformi tingimused, 4.12.2018.

⁽²²⁾ A report for the Socialists and Democrats Group in the European Parliament by Richard Murphy (Richard Murphy aruanne sotsiaaldemokraatide ja demokraatide fraktsioonile Euroopa Parlamendis) <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/EUTaxGapJan19.pdf>

⁽²³⁾ EMSK arvamus ECO/491 - Maksustamine – kvalifitseeritud hääleteenamusega hääletamine, veel avaldamata.

⁽²⁴⁾ Komisjoni otsus SA.38375 (Lxb/Fiat Finance), SA.38374 (NL/Starbucks), SA 38373 (IRL/Apple), SA 38944 (Lxb/Fiat Finance).

⁽²⁵⁾ ELT C 125, 21.4.2017, lk 8 (punkt 3.6 „Maksupoliitika“).

5.2. Komitee on seisukohal, et sotsiaalsete miinimumnõuete parandamine ja rakendamine liikmesriikides ühtse Euroopa raamistiku alusel ja kõrgel kaitsetasemel võib anda olulise panuse ülespoole suunatud sotsiaalsesse lähenemisse. Komitee soovib rõhutada, et selline ülespoole suunatud sotsiaalne lähenemine elu- ja töötingimuste parandamiseks peaks põhinema jätkusuutlikul majanduskasvul, kvaliteetsetel töökohtadel ja konkurentsivõimelisel ettevõtluskeskkonnal ning seda saaks parandada õiglase tasakaalu saavutamisega tugeva majandusliku aluse ja tugeva sotsiaalse mõõtmega vahel.

5.3. Vajalik on tasakaal sotsiaal- ja finantsküsimumuste vahel. Nii näiteks tuleks arutelu Euroopa majandus- ja rahandusministri ametikoha üle täiendada aruteluga piisavate vahenditega varustatud töö- ja sotsiaalküsimumuste voliniku ametikohast, kes oleks muu hulgas vastutav Euroopa sotsiaalõiguste samba järelevalve eest.

6. Poliitiline samm – demokraatia, solidaarsuse ja ühtsuse alus

6.1. Kasvav majanduslik ebavõrdsus, heaolu vähenemine ja negatiivsed tulevikuväljavaated võivad tulevikus mängida olulist rolli selles, kuidas kodanikuühiskond ELi hindab. Ülejäänud kolme samba tugevdamine vastavalt ülalkirjeldatud ettepanekutele on komitee arvates seega oluline ja vajalik eeltingimus ka poliitilise samba stabiliseerimisele. See on otsustav, et suurendada kodanike usaldust ELi vastu.

6.2. Kahjuks ei ole Euroopa poolaastasse, ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusse või Euroopa stabiilsusmehhanismi meetmesse piisaval määral kaasatud ei Euroopa Parlamenti ega sotsiaalpartnereid. Ka see osutub sisemiste tõmbejõudude katalüsaatoriks, sest hinnangul selle kohta, kas riik rikub näiteks puudujäägi kriteeriume või milliseid struktuurireforme tuleb rakendada, on jaotus- ja sotsiaalpoliitilised tagajärjed. Komitee palub tungivalt kaasata kesksete majandus- ja sotsiaalpoliitika otsuste langetamisse täiel määral Euroopa Parlamenti, aga ka riikide parlamente, sotsiaalpartnereid ja teisi kodanikuühiskonna organisatioone. See on ainus viis tagada, et lisaks rahvusriikide huvidele leiavad asjakohast kajastamist ka erinevad parteipoliitilised ja kodanikuühiskonna seisukohad.

6.3. Praegu on euroala liikmed vaid 19 ELi liikmesriiki 28st. Rahaliidu väljakujundamiseks on aga vaja vastu võtta ka need riigid, kes ei ole veel euroala liikmed. See peaks toimuma võimalikult kiiresti, kusjuures ka riigid ise peaksid astuma otsustavaid samme. Ka enamuse euroala-välise ELi liikmesriikide kodanikke on seisukohal, et ühisrahal oleks positiivne majanduslik mõju ⁽²⁶⁾.

6.4. Komitee tuletab meelde ühise lähenemise ja ELi liikmesriikide ühtse käitumise olulist rolli ka geopoliitilises kontekstis. Solidaarsus, kompromisside tegemise suutlikkus ja ühine tegevussuund on ELi jõukuse ja rahu, samuti selle rahvusvahelise tähtsuse ja konkurentsivõime alus. Eriti kehtib see sotsiaal- ja majanduspoliitika kujundamise kohta. Seepärast kutsub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõukogu ja komisjoni üles esitama majandus- ja rahaliidu süvendamiseks kõrgete eesmärkidega tegevuskava. See loob turvalisust ja usaldust ning paneb aluse ELi positiivsele majanduslikule ja sotsiaalsele tulevikule.

Brüssel, 17. juuli 2019

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁶⁾ <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/12271/23>